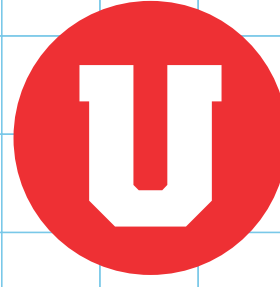
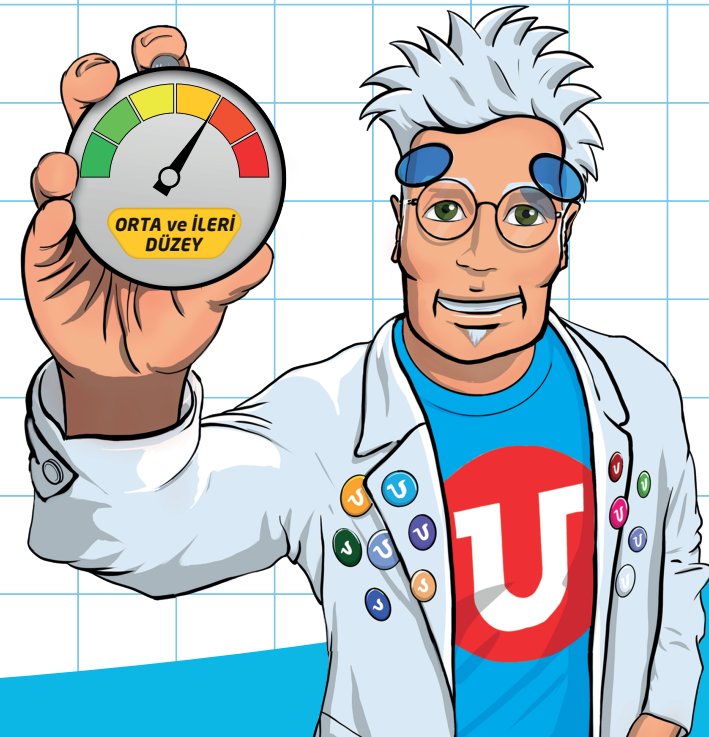

3.ÜNİTE

AYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Dönerek Öteleme Hareketi Açısal Momentum

TAMER YALÇIN

DÖNEREK ÖTELEME HAREKETİ AÇISAL MOMENTUM

Dönerek Öteleme Hareketi

Eylemsizlik Momenti (I) - Dönme Kinetik Enerjisi

Açısal Momentum ($\vec{L}$)

Açısal Momentumun Korunumu

Dönerek Öteleme Hareketi - Açısal Momentum

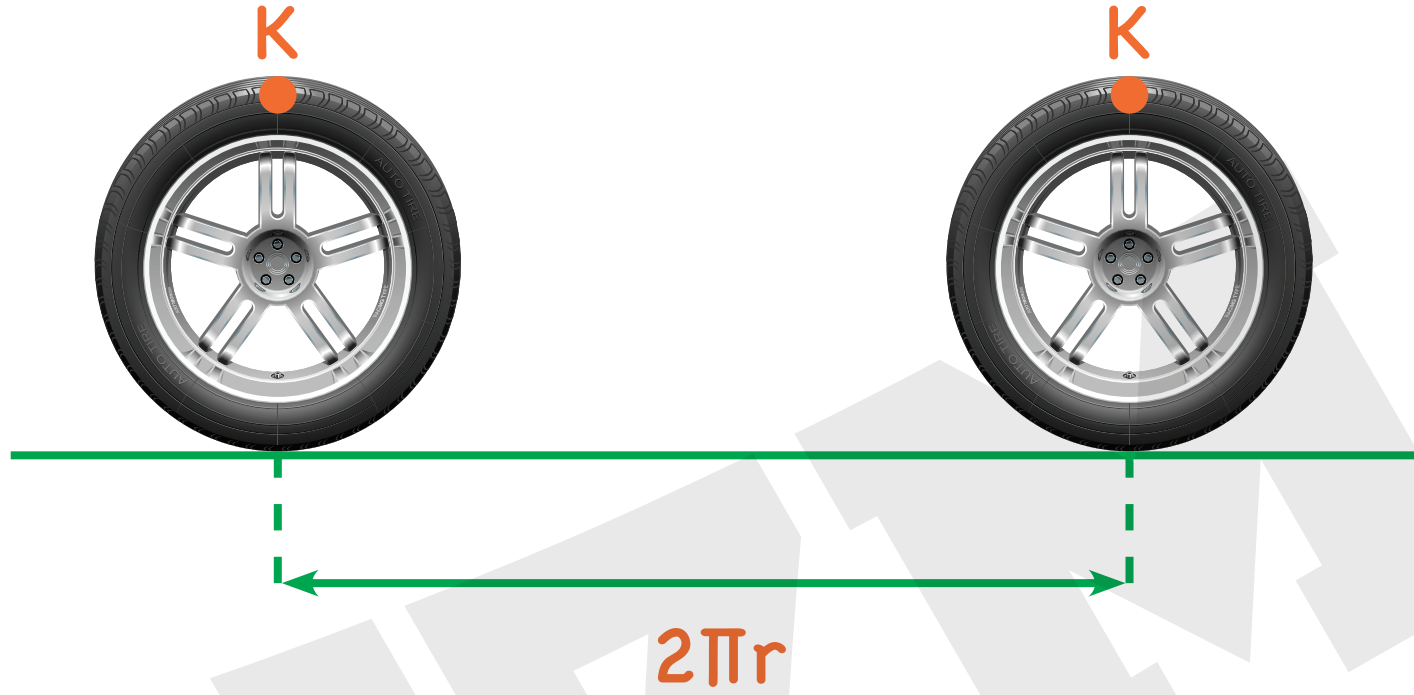
→ Ayt'de

son üç yılda soru gelmedi.

En son 2017 yılında soru geldi.

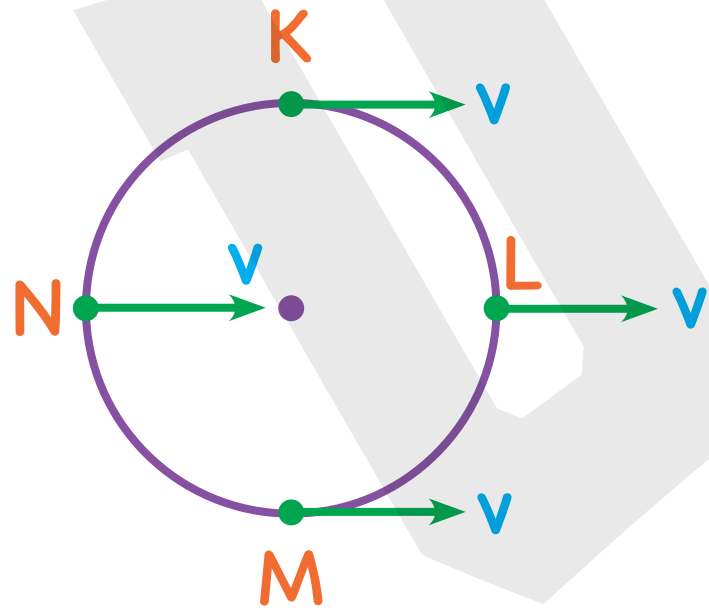
Dönerek Öteleme Hareketi

→ Dönme ve öteleme hareketlerinin bileşkesidir.

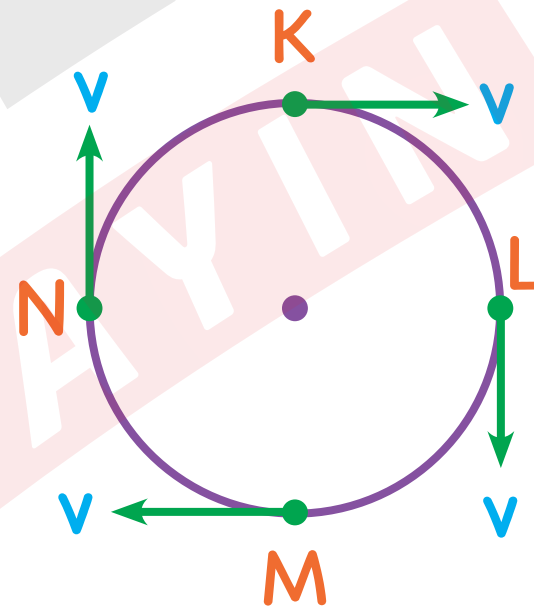

$$V_{\text{ötleme}} = \frac{2\pi r}{T}$$

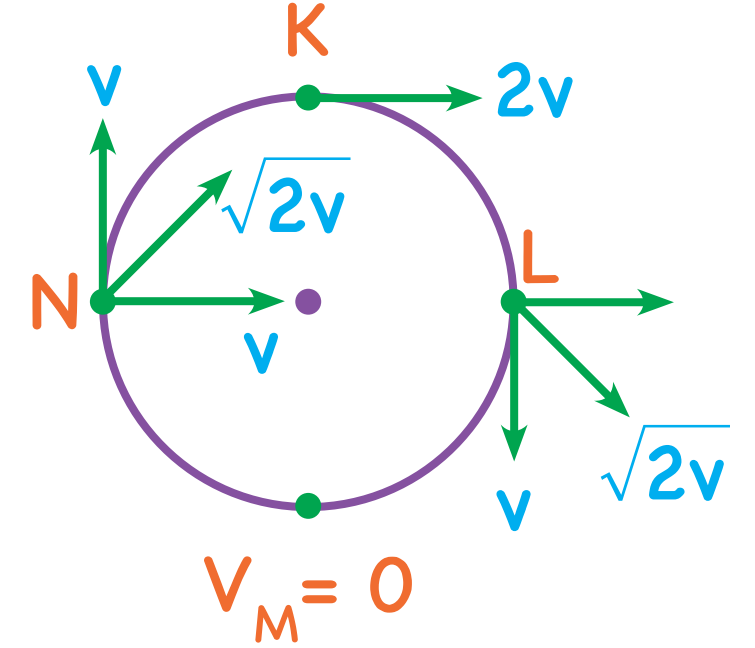
$$V_{\text{dönme}} = \frac{2\pi r}{T}$$

Öteleme hızları

Dönme hızları

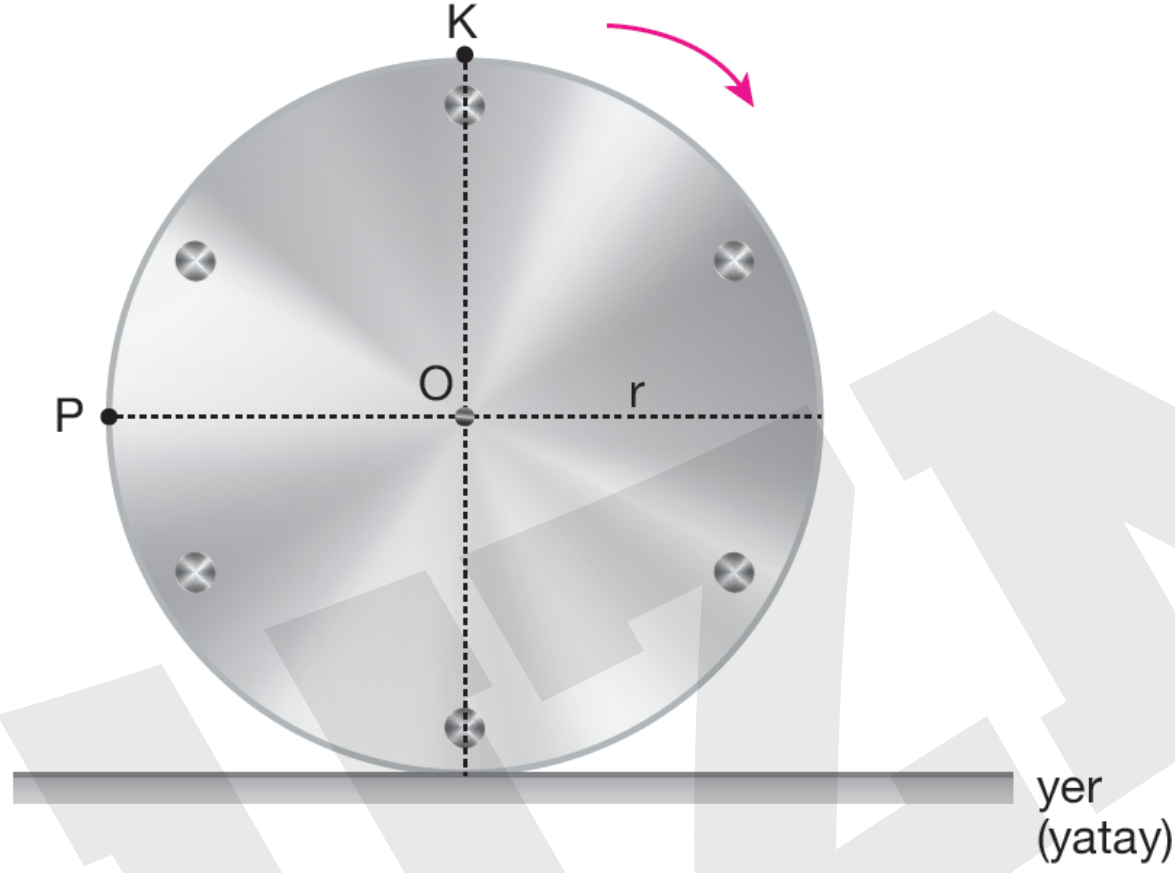
Bileşke hızlar

Örnek:

Yarıçapı r olan çember, doğrusal bir yolda 12 m/s hızla dönerrek ilerlemektedir.

Çember şekildeki konumda iken K ve P noktalarının yere

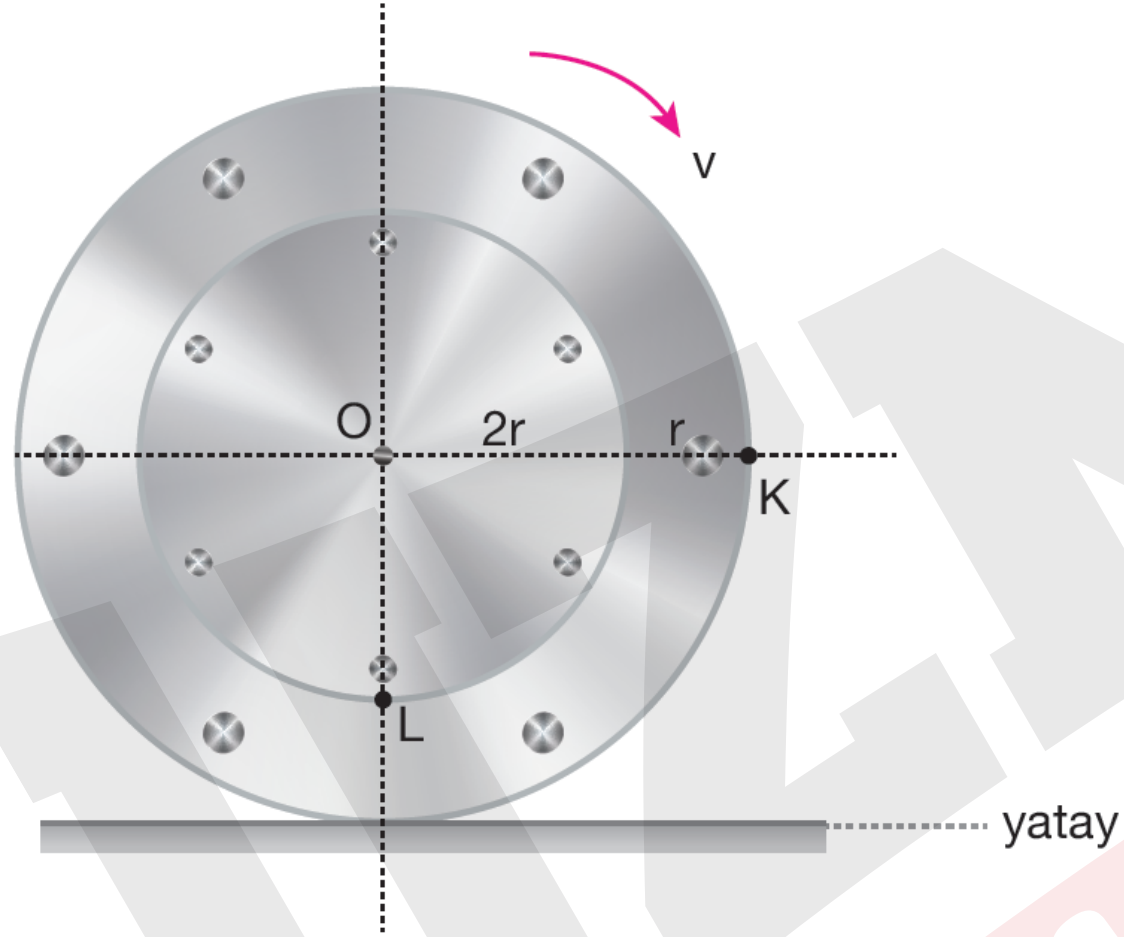
göre hızları $\frac{v_K}{v_P}$ oranı kaçtır?

- A) $\frac{1}{2}$ B) 2   C) $\frac{1}{\sqrt{2}}$ D) $\sqrt{2}$ E) $\frac{\sqrt{2}}{3}$

Örnek:

Şekildeki yönde v hızıyla dönerek ilerleyen çembersel levha üzerindeki K ve L noktalarının yere göre hızları v_K ve v_L büyüklüğündedir.

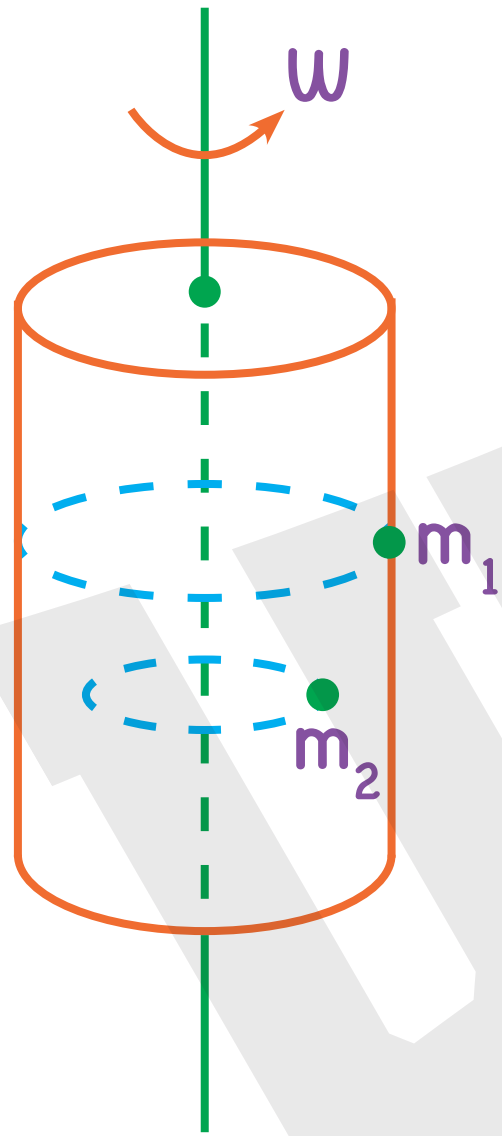

Buna göre $\frac{v_K}{v_L}$ oranı kaçtır?

- A) $\frac{1}{\sqrt{3}}$ B) $\frac{\sqrt{3}}{2}$ C) $\frac{\sqrt{3}}{\sqrt{2}}$ D) $\sqrt{5}$ E) $3\sqrt{2}$

Eylemsizlik Momenti (I) – Dönme Kinetik Enerjisi

→ Dönen cisimlerin dönmeye karşı gösterdikleri dirence eylemsizlik momenti denir.

İki noktanın toplam kinetik enerjisi

$$E_K = \frac{1}{2} m_1 V_1^2 + \frac{1}{2} m_2 V_2^2 \quad V = \omega r$$

$$E_K = \frac{1}{2} m_1 \omega^2 r_1^2 + \frac{1}{2} m_2 \omega^2 r_2^2$$

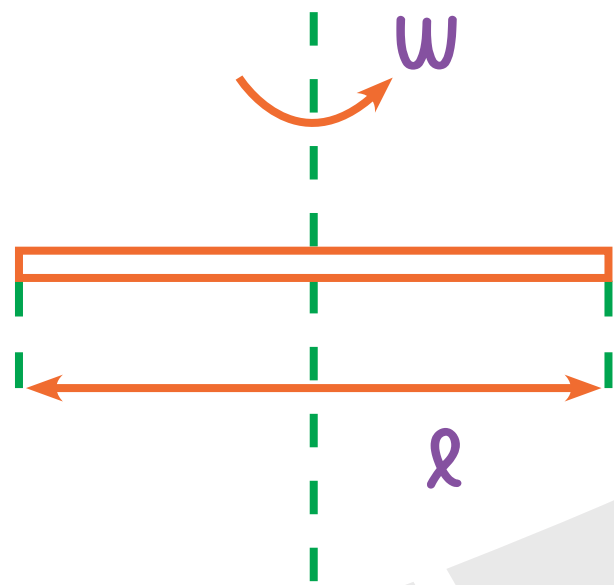
$$E_K = \frac{1}{2} \omega^2 (m_1 r_1^2 + m_2 r_2^2)$$

I

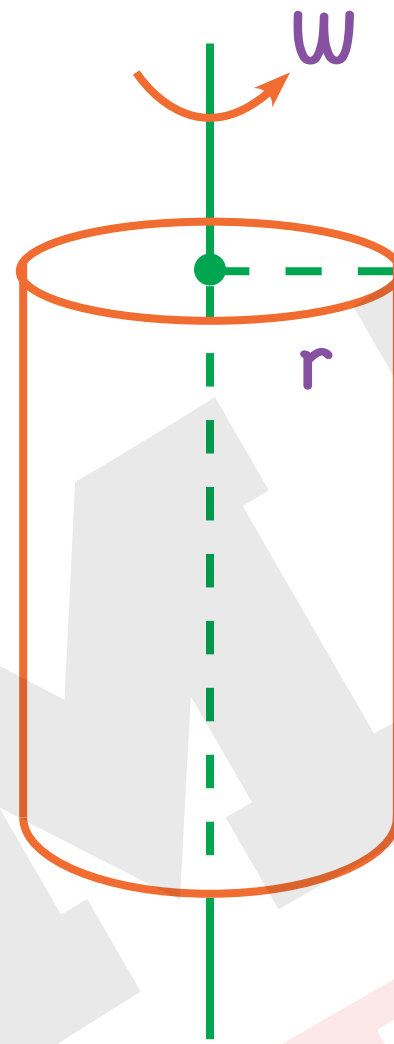
$$I = \sum m r^2$$

$$E_K = \frac{1}{2} I \omega^2$$

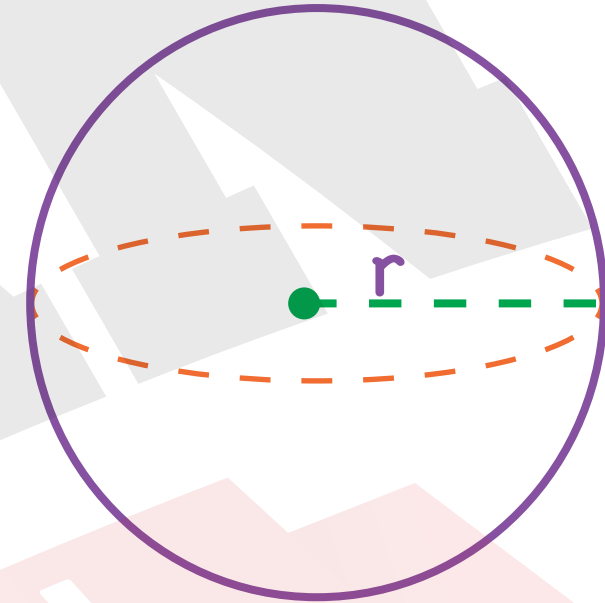
I skaler büyüklük

$$I = \frac{1}{12} m l^2$$

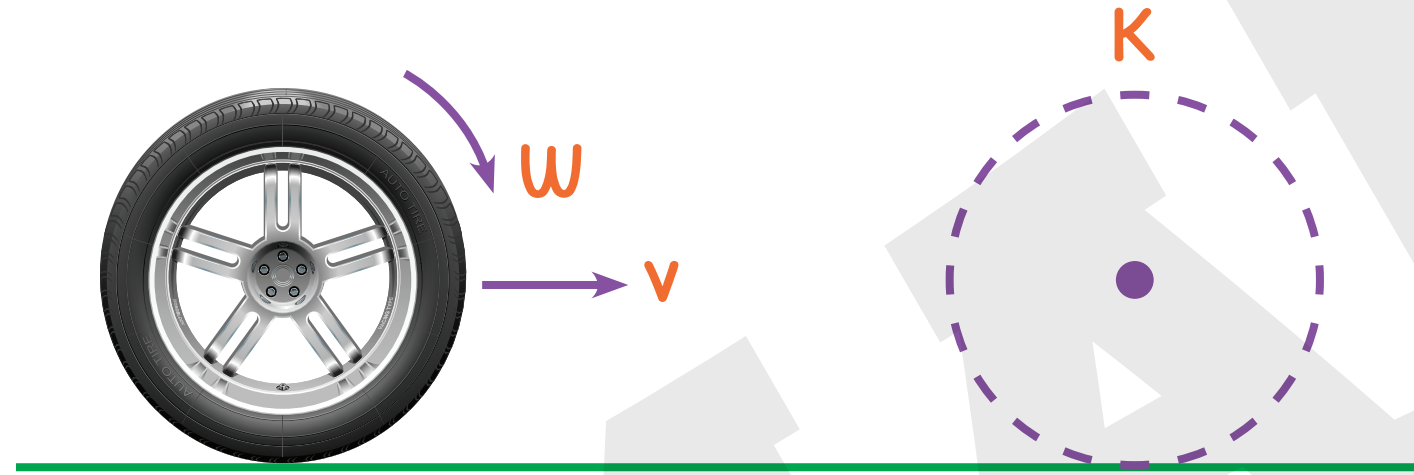

$$I = \frac{1}{2} m r^2$$

$$I = \frac{2}{5} m r^2$$

$$E_k = \frac{1}{2} mv^2 + \frac{1}{2} Iw^2$$

Örnek:

X cismi sabit bir eksen etrafında dönmektedir.

Bu cismin dönme eksenine göre eylemsizlik momentiyle ilgili,

- I. Dönme eksenini etrafındaki dönüş yönüne bağlı değildir.
- II. Dönme eksenini etrafındaki tur sayısına bağlıdır.
- III. Dönme hareketine karşı oluşan direncin büyüklüğüdür.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

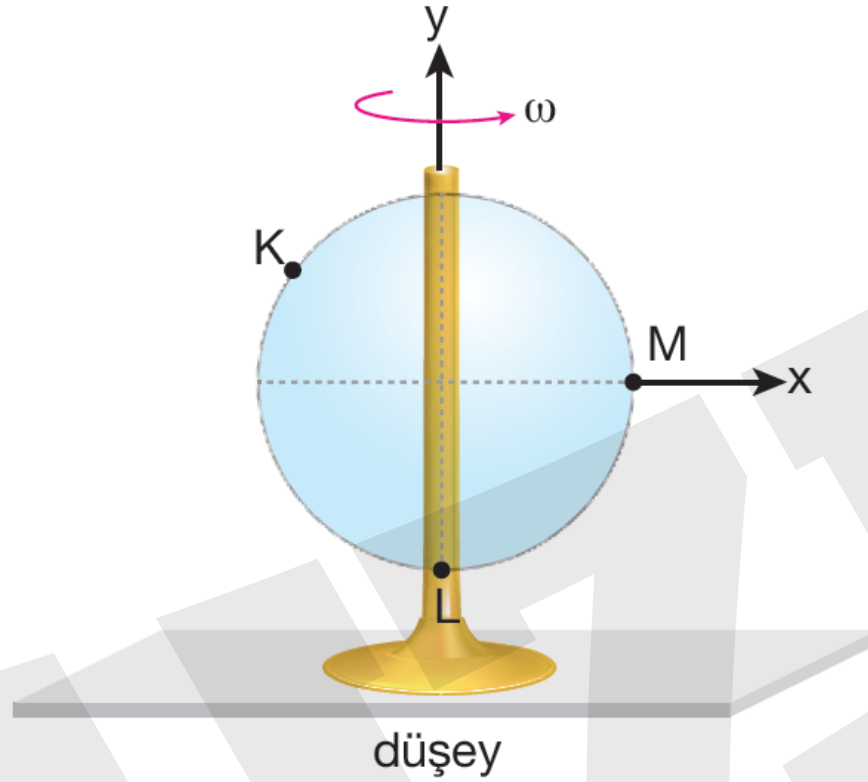
D) I ve III

E) II ve III

Örnek:

Özdeş K, L, M cisimleri bir küre üzerine şekildeki gibi sabitle-
niyor. Küre, y eksenine çevresinde ω açısal hızıyla döndürülüyor.

K, L, M cisimlerinin y eksenine göre, eylemsizlik moment-
leri I_K , I_L , I_M olduğuna göre, aralarındaki ilişki aşağıdakiler-
den hangisidir?

A) $I_K > I_L > I_M$

C) $I_L = I_M > I_K$

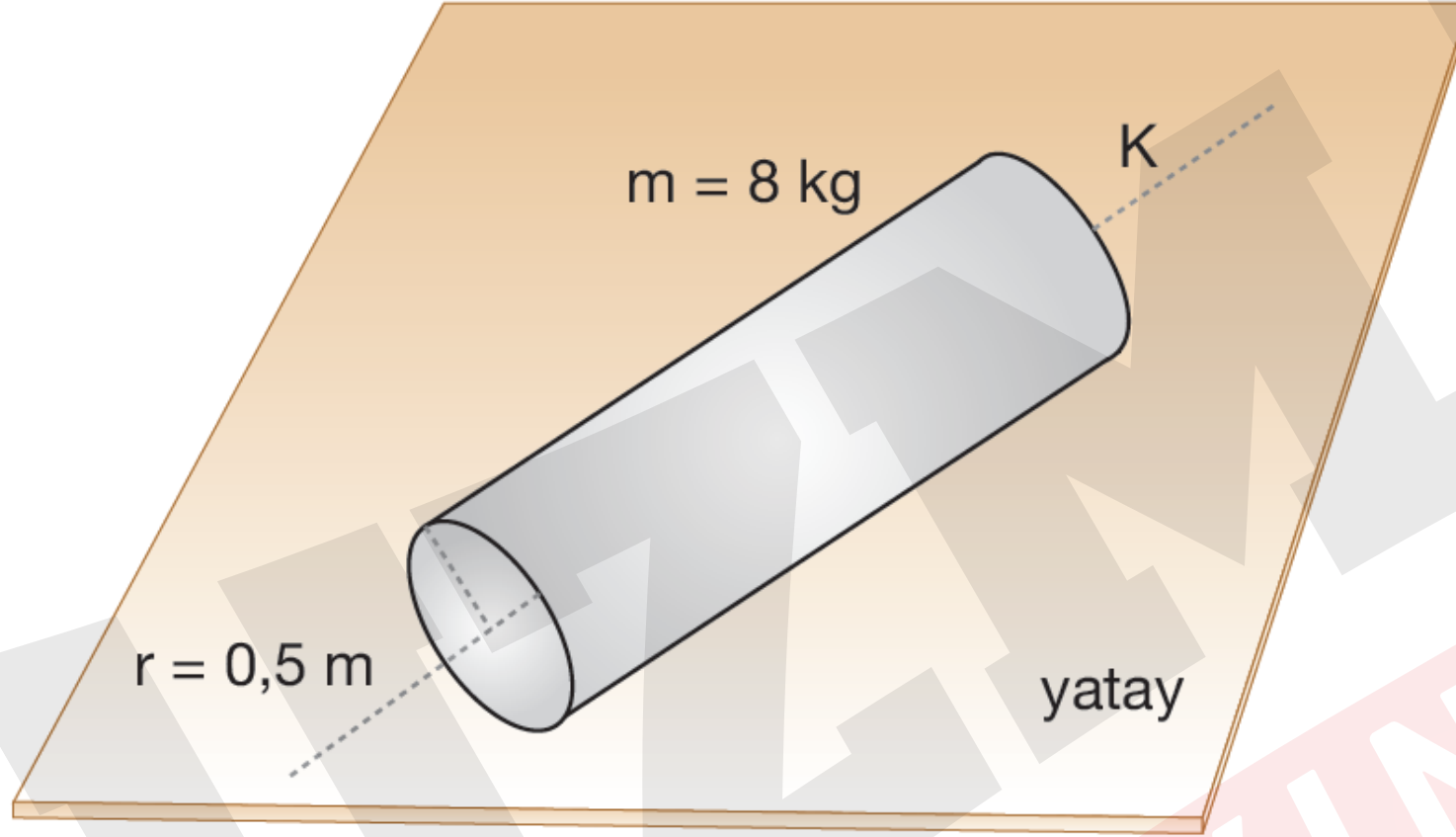
E) $I_M > I_L > I_K$

B) $I_K = I_L = I_M$

D) $I_M > I_K > I_L$

Örnek:

Kütlesi 8 kg, yarıçapı 0,5 m olan içi dolu K silindiri yuvarlanarak yatay düzlemde dönmektedir.

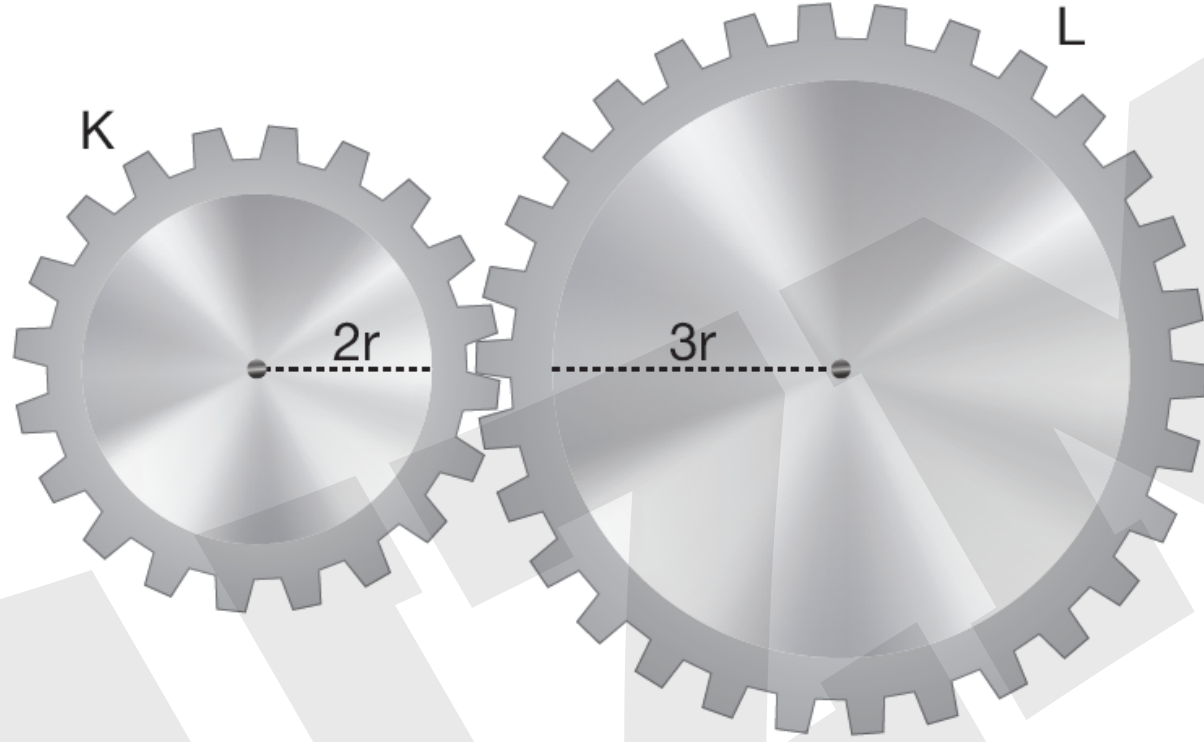
K cisminin çizgisel hızı 5 m/s olduğuna göre, toplam kinetik enerji kaç joule'dur?

(İçi dolu silindir için eylemsizlik momenti $I = \frac{1}{2}mr^2$)

- A) 50   B) 100   C) 150   D) 200   E) 250

Örnek:

Yarıçapları $2r$, $3r$ olan K, L dişlileri merkezlerinden geçen eksen etrafında döndürülmektedir. L dişlisi, eylemsizlik momenti K'ninkinin 3 katı olan bir maddeden yapılmıştır.

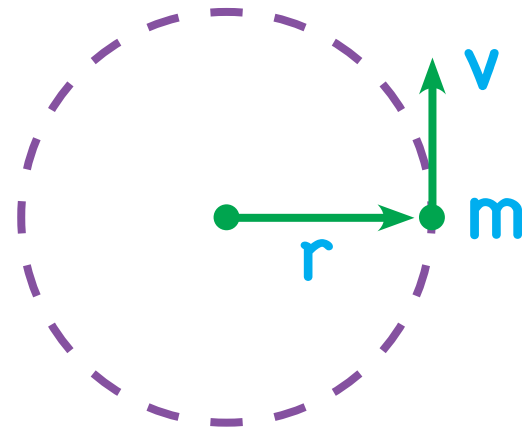

Buna göre, K ve L dişlilerinin dönme kinetik enerjilerinin

$\frac{E_K}{E_L}$ oranı kaçtır?

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{3}{4}$ C) 1   D) $\frac{4}{3}$ E) 2

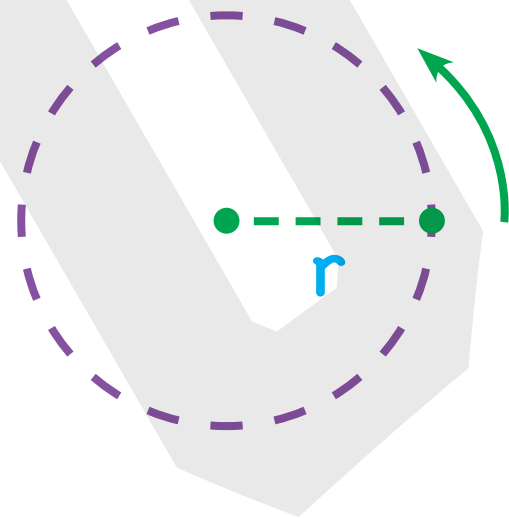
Açısal Momentum ($\vec{L}$)

$$\vec{p} = m\vec{v}$$

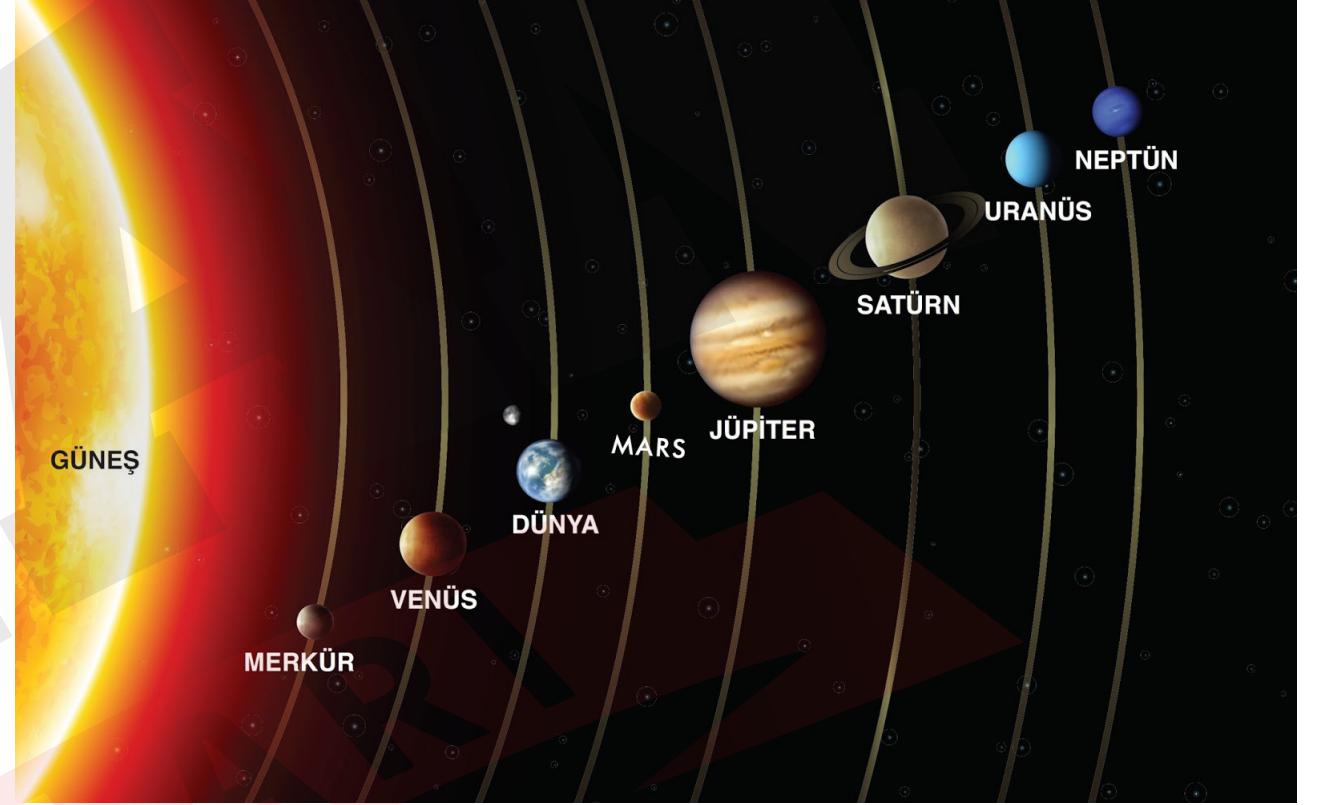
$$\vec{L} = \vec{r} \times \vec{p}$$

$$L = mvr$$

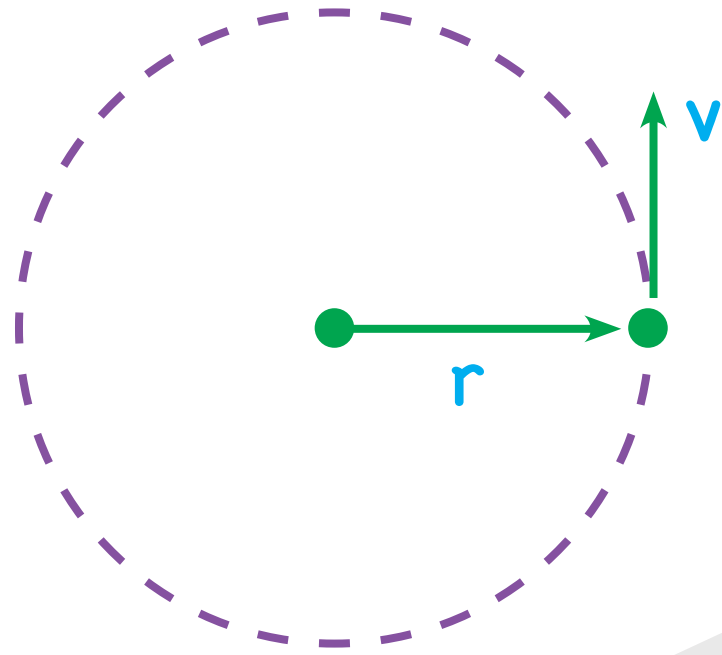

Kıvrık 4 Parmak

Dik Baş Parmak L'nin yönü

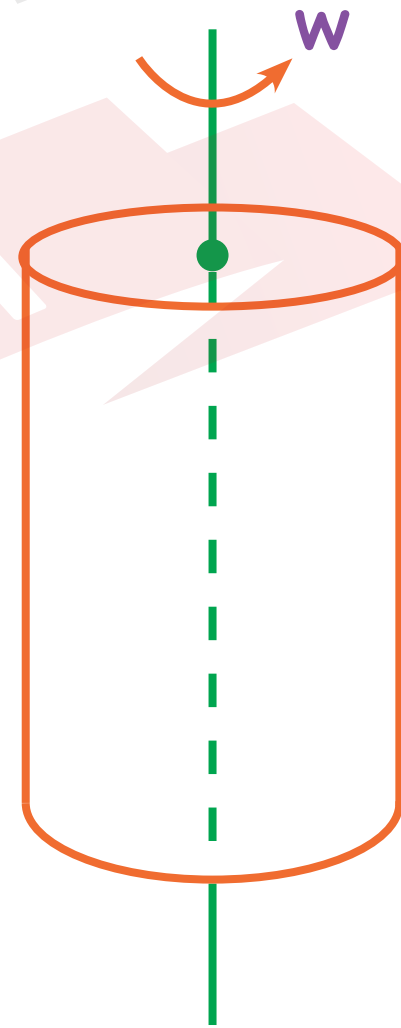

$$L = mvr \quad v = wr$$

$$L = mwr.r$$

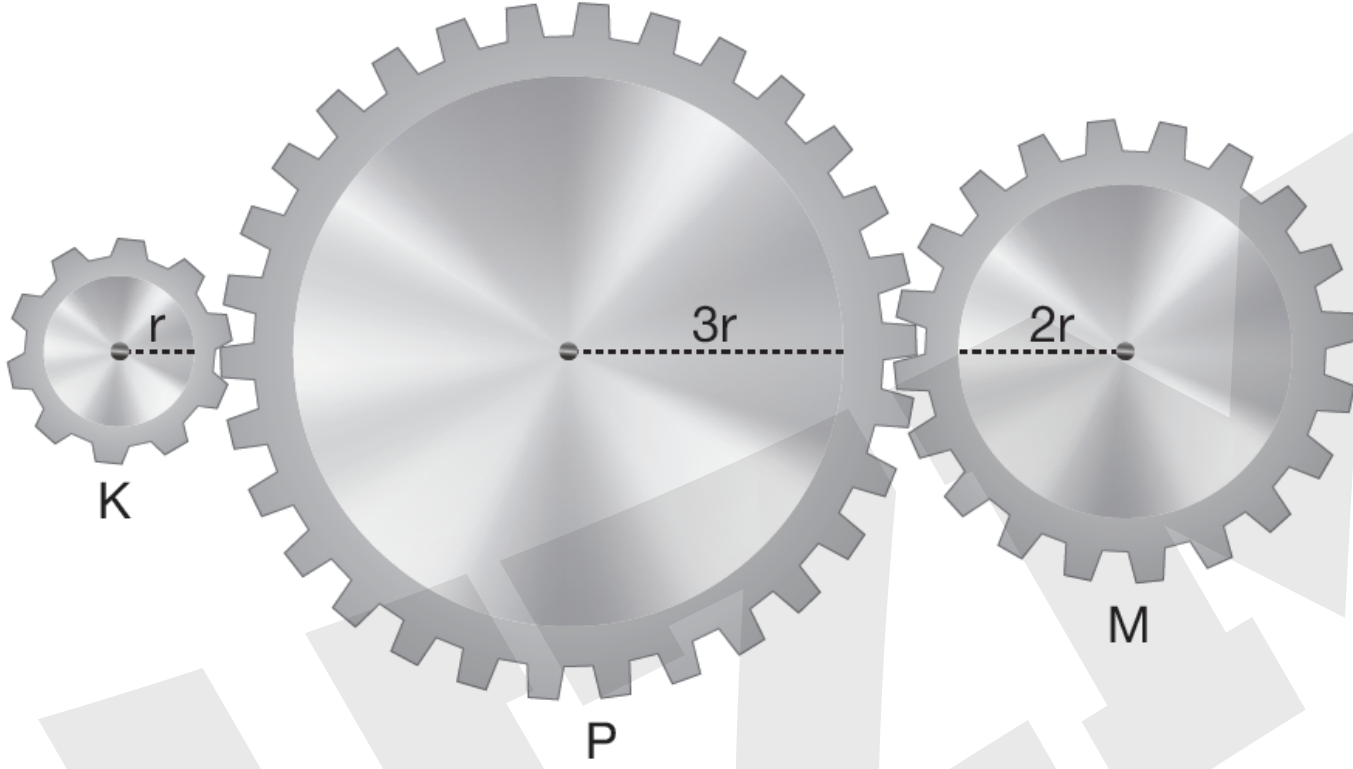
$$L = \underbrace{mr^2}_I w$$

$$L = Iw$$

Örnek:

Yarıçapları r , $3r$, $2r$ olan K, P, M çarkları sabit büyüklükte açısal hızlarla dönmektedir.

Cisimlerin eylemsizlik momentleri $I_K = 2I_P = I_M$ olduğuna göre, çarkların açısal momentumları L_K , L_P , L_M arasındaki büyüklük ilişkisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) $L_K = L_P = L_M$

B) $L_K > L_P > L_M$

C) $L_P > L_K > L_M$

D) $L_K > L_M > L_P$

E) $L_M > L_P > L_K$

Örnek:

İkiz kardeş olan Ahmet ve Mehmet'in kütleleri eşittir. Mehmet, Malezya'ya giderek elektronik eşya ticareti yapmaktadır. Türkiye'de bulunan Ahmet ise bu eşyaları pazarlamaktadır.

Ahmet ve Mehmet yere göre hareketsiz durduklarına göre,

- I. Mehmet'in açısal momentumu, Ahmet'inkinden daha büyüktür.
- II. Ahmet'in eylemsizlik momentumu Mehmet'inkinden daha büyüktür.
- III. Ahmet ile Mehmet'in açısal hızları birbirine eşittir.

yargılarından hangileri doğrudur?

(Malezya, Türkiye'ye göre Ekvator düzlemine daha yakındır.)

- A) Yalnız III   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

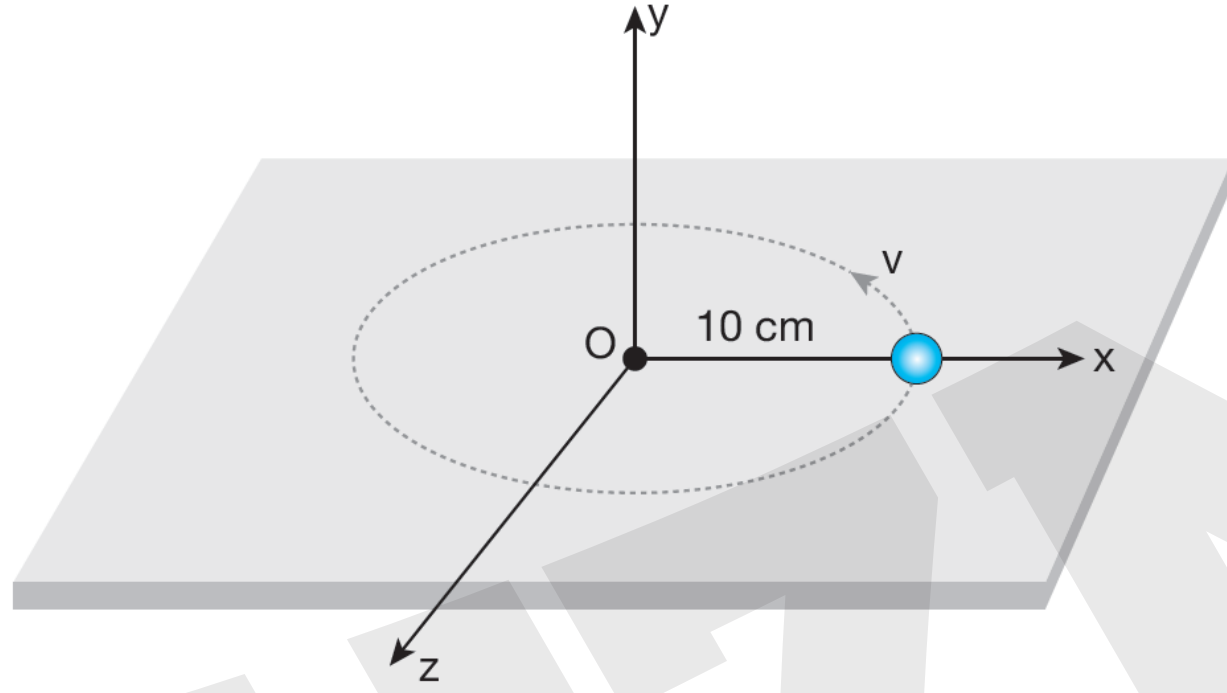
m kütleli bir cisim v büyüklüğünde hızla, r yarıçaplı yörünge-
de düzgün çembersel hareket yaparken açısal momentum L
büyüklüğündedir.

**Buna göre, $4m$ kütleli başka bir cisim $2v$ hızıyla $\frac{r}{2}$ yarıçaplı
yörüngede dolanım hareketi yaparsa açısal momentumu-
nun büyüklüğü kaç L olur?**

- A) 1   B) 2   C) 4   D) 8   E) 16

Örnek:

20 g kütleli cisim xz düzleminde 10 cm yarıçaplı yörüngede $v = 10^4$ m/s lik hızla döndürülüyor.

Buna göre, cismin açısal momentumunun yönü ve büyüklüğü aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

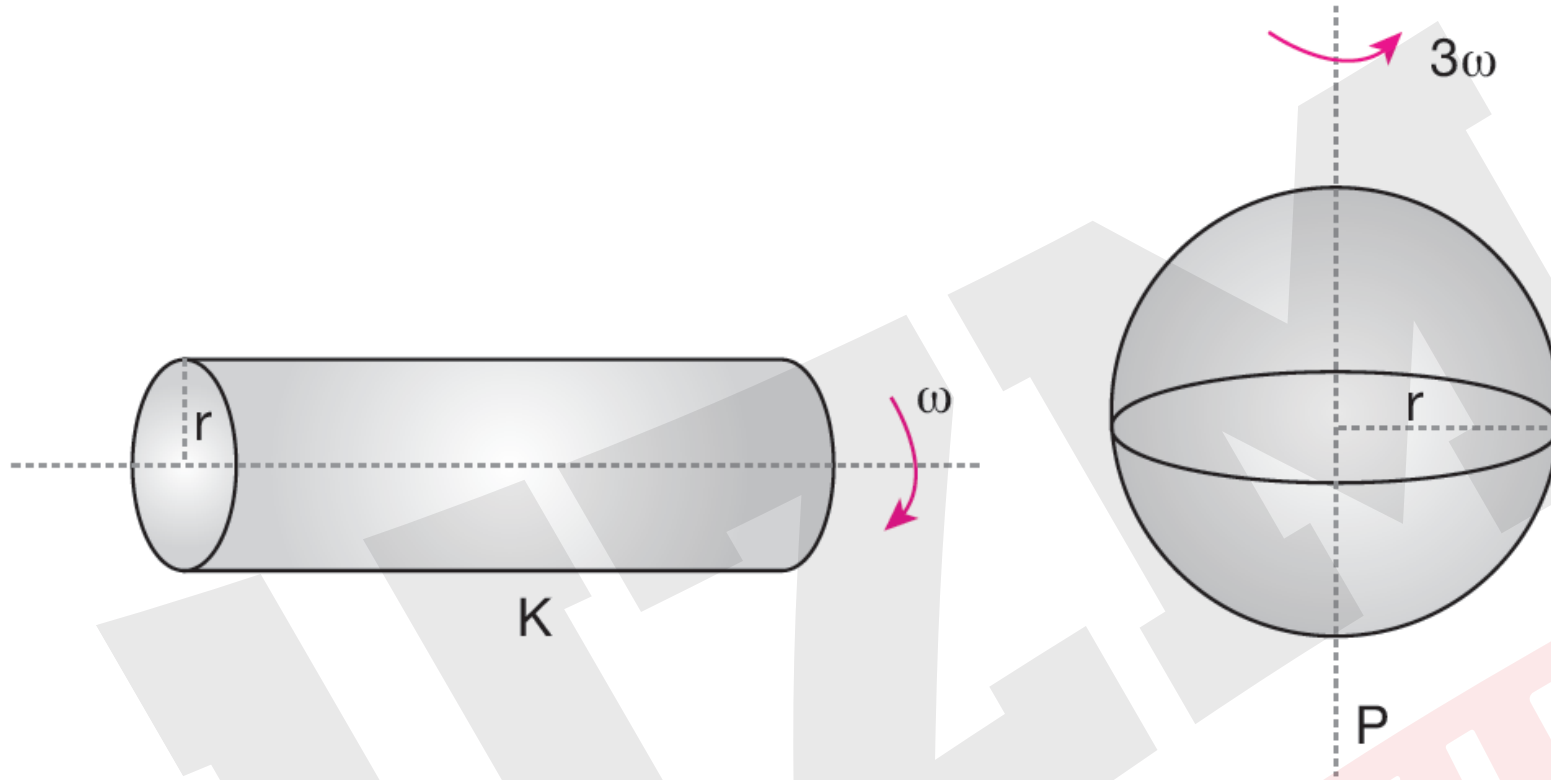
	yönü	büyüklüğü (kg.m ² /s)
A)	+y	20
B)	+y	200
C)	-y	0,2
D)	+z	20
E)	+z	200

Örnek:

Şekildeki K silindiri ve P küresi ω ve 3ω büyüklüğündeki açısal süratlerle dönerken açısal momentumlarının değeri L_K ve L_P oluyor.

Cisimlerin kütleleri eşit olduğuna göre, $\frac{L_K}{L_P}$ oranı kaçtır?

$$(I_{\text{küre}} = \frac{2}{5} mr^2, I_{\text{silindir}} = \frac{1}{2} mr^2)$$

- A) $\frac{5}{4}$ B) $\frac{4}{3}$ C) $\frac{3}{15}$ D) $\frac{5}{12}$ E) $\frac{7}{15}$

AÇISAL Momentumun Korunumu

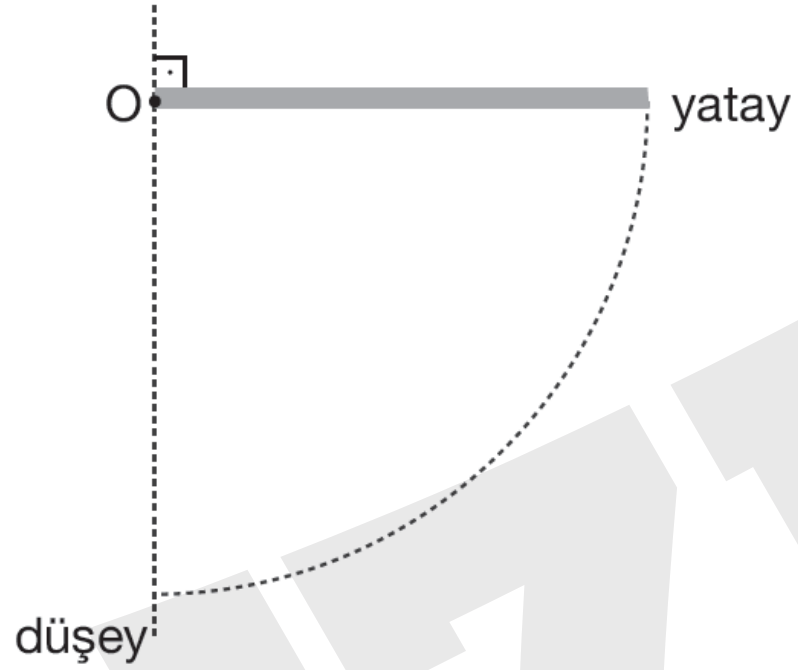
- Dış kuvvetlerin uygulanmadığı yada uygulanan kuvvetlerin tork oluşturmadığı bir sistemde açısal momentumun büyüklüğü ve yönü değişmez

$$\Sigma \tau = 0 \rightarrow \Delta L = 0$$

Örnek:

O noktasından menteşelenmiş 1 kg kütleli çubuk şekildeki gibi yatay düzlemde tutulurken serbest bırakılıyor.

Çubuk düşey düzleme doğru hareket ederken;

- I. Açısal hızı artar.
- II. Açısal momentumu değişmez.
- III. Açısal ivmesi azalır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız II   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Buz pateni yapan bir sporcu gösteri sırasında, kolları kapalı iken dönmektedir.

Birden kollarını açan sporcu için,

- I. eylemsizlik momenti artar.
- II. açısal momentumu artar.
- III. çizgisel hızı azalır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I ve III

Örnek:

Açısal momentum ile ilgili;

- I. Katı bir cismin eylemsizlik momenti ile açısal hızı doğru orantılıdır.
- II. Açısal momentum vektörü ile çizgisel hız vektörü aynı yöndedir.
- III. Dönen bir cisme etki eden net dış tork sıfır ise açısal momentum korunur.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız III

C) I ve II

D) I ve III

E) II ve III

